

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Dramos metodo panaudojimas patyčių problemos sprendimui

INSTRUKCIJA PEDAGOGUI

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Turinys

Įvadas.....	3
Kontekstas.....	3
Kas yra drama?.....	4
Pagrindiniai dramos planavimo etapai	4
Dramos pamokos planas	5
Pagrindiniai terminai.....	9
Siūloma medžiaga apie dramos mokymus.....	13
Daugiau patarimų siūlomose interneto svetainėse.....	20
Apie.....	21

Ivadas

Šią instrukciją paruošė „InSite Drama“, „Action Synergy“ partneriai, kurie padeda mokytojams spręsti patyčių problemą su jaunuoliais mokyklose, jaunimo grupėse ar kitoje formalioje ir neformalioje aplinkoje. Projektu ketinama daryti pokyčius kiekvieno partnerio šalies ar regiono švietimo sistemoje:

- aukštesnė pedagogų kvalifikacija ir pagalba kovoje su visomis patyčių formomis
- aukštesnė darbuotojų kvalifikacija bendruomenės srityje, siekiant padėti jaunuoliams ir jų tėvams, globėjams bei platesniam šeimoms ir draugų ratui spręsti patyčių problemas
- didesnis pasitikėjimas naudojant dramos techniką mokykloje ir už jos ribų, siekiant sukurti saugias vietas patyčių ir kitų rūpimų klausimų aptarimui.
- supratimas, kad „klasė“ gali būti kitokia nei tradicinė mokyklos pastate esanti klasė – joje gali būti sukurama teatro aplinka, pasiūlant neformalaus mokymosi galimybes.
- pasiūlymas mokytojams naudoti įvairesnį mokymosi stilių ir turinį, panaudojant dramą ugdymo metoduose ir mobiliesiems programėms, sukurtas mobiliesiems įrenginiams
- kovos su patyčiomis programų, siūlomų visuose privalomojo švietimo sektoriaus mokyklų mokymo lygiuose, turinio tobulinimas, taikant visos mokyklos požiūrį į pakopinį mokymąsi mokyklos mokymo programoje
- patobulintos žinios apie galimas kibernetines patyčias
- žinių apie patyčias ir jų poveikį, įgūdžių ir suvokimo skirtumų tarp partnerių šalių mažinimas

Kontekstas

Patyčios yra gniuždanti jėga, lemianti daugelio jaunuolių ir suaugusiųjų gyvenimus. Nesvarbu, ar tai būtų auka, patyčių liudininkas ar pats smurtautojas – visų psichologiškai ir fiziškai žeidžianti patirtis turi pasekmes. Nuolat tobulėjant internetinėms technologijoms, jaunimas visą parą gali susidurti su nepažįstamaisiais ir nepageidaujamu, neišvengiamu bendravimu. Ši tamsioji interneto pusė gali būti nematoma ištikimiams draugams ar suaugusiesiems, o patiriamos emocijos gali vesti link išprovokuoto neigiamo elgesio arba, dar blogiau, gali apsunkinti savo problemų sprendimą ir privesti prie savęs žalavimo ar savižudybės.

Kas yra drama?

Drama leidžia mokytis remiantis situacijomis; problemos, temos ir įvykiai gali būti vertinami konkrečioje situacijoje ir žmonių, kurie tai patiria, požiūriu. Drama padeda gilinti supratimą apie tam tikras problemas ar scenarijus.

Aiškinantis tam tikras problemas, pavyzdžiui, patyčių problemą, gali būti emociškai ir (arba) intelektualiai sudėtinga ir reikalauja pastangų; tai gali priminti mūsų pačių patirtį ir lemti asmeninį požiūrį. Tačiau tokiu būdu suteikiamos galimybės daugiau sužinoti ir suprasti mūsų visuomenę, save ir tai, kaip joje bendraujame tarpusavyje.

Dramos dėka pažvelgiame į šias problemas iš skirtingų kampų, skirtingais požiūriais ir nuolat besikeičiančiomis perspektyvomis. Kuriame išgalvotą, bet išsamų kontekstą; sukuriame konkrečių situacijų, kurias įkvepia vaizduotė ir grupės narių patirtis, istoriją.

Viena vertus, grožinė literatūra padeda išlaikyti atstumą nuo realios situacijos ir apsaugo dalyvius. Kita vertus, grožinė literatūra padeda skatinti įsitraukimą. Drama vystosi mūsų galvoje, suaktyvinant vaizduotę.

Dramoje dažnai keičiame darbo stilių ir perspektyvas:

- Dirbant didelėse grupėse / mažose grupėse / porose / individualiai
- Žiūrint / klausant / diskutuojant / kuriant sustabdytas scenas / improvizuojant / režisuojant
- Aptariant vietą / vaidmenis / problemą / istoriją
- Kuriant istoriją / klausant istorijos
- Smurtautojo / bendrininko / stebėtojo / aukos / mokytojo / tėvų perspektyvos nagrinėjimas
- Sukuriant pramanytas istorijas ir pasakojimus, taip pat aptariant ir pateikiant savo nuomonę

Pagrindiniai dramos planavimo etapai

Žemiau pateikiami etapai, kaip planuoti ir organizuoti dramos pamoką su bet kuria grupe.

1. Tikslų nustatymas

Visų pirma, reikia apsvarstyti:

- Su kuo dirbsiu? (amžius, grupės dydis, grupės narių amžius, patirtis naudojant dramos metodą, kitos svarbios savybės, pvz., specialieji poreikiai)
- Kas mane domina?
- Koks yra dramos raidos tikslas?
- Kas domina grupę?
- Koks yra mano tikslas, atsižvelgiant į juos dominančią temą?

2. Situacijos kūrimas

Apmąstykite šiuos aspektus savo kuriamoje scenoje:

- Vieta
- Laikas
- Vaidmenys
- Kokius asmenis vaidinsime?
- Ar gerai dalyviai jausis savo vaidmenyse?

Apgalvokite galimus keblumus kuriamoje istorijoje

- Galima įtampa
- Istorijos ryšys su galimomis problemomis realiame gyvenime

3. Situacijos kūrimo etapų planavimas, siekiant ją apsvarstyti – kaip jūsų dalyviai kurs situaciją ir kaip padėsite jiems apsvarstyti jų sukurtą scenarijų?

4. Vedančiojo vaidmenų ir klausimų planavimas – nuspręskite, kokius vaidmenis atliks vedantysis (pvz., auką, patyčias, mokyklos direktorių) ir kokius klausimus užduoti diskusijų metu, kad būtų suprantama prasmė.

Dramos pamokos planas

Šiame skyriuje bus nuodugniai aptarti dramos pamokos etapai ir kiekvienos veiklos rūšys bei metodai.

1. Nustatykite pagrindinę temą: suprantant patyčių poveikį ir įvairių veikėjų atsakomybę jose.

2. Nustatykite pamokos tikslus:

- dalyviai tirs problemą iš skirtingų perspektyvų ir apmąstys apie skirtingų veikėjų atsakomybę patyčiose,
- tie, kurie yra patyrę patyčias iš vienos perspektyvos (kaip smurtautojas / bendrininkas / stebėtojas / auka), turės galimybę pasirinkti kitą vaidmenį, dalyviai turės galimybę suprasti suaugusiųjų (tėvų / mokytojų) požiūrį
- grupės nariai turės galimybę patarti ir netiesiogiai palaikyti patyčių aukas.

Visa tai galima įvykdyti su išgalvota situacija, saugiai prisiimant personažo vaidmenį.

Reikalingos priemonės: popierius, flomasteriai, priklijuojami lapeliai, lipni popieriaus juosta, kuprinė.

Reikalinga erdvė: mažiausiai klasės dydžio erdvė, kur būtų galima perkelti kėdes ir suolus.

3. Draminio kūrinio dalys

➤ Įvadas

1. **Įvadas** – pristato vedantysis. Jei su grupe susitinkama pirmą kartą, taip pat galima prisistatyti patiems.

„Turiu istoriją, kurią galime aptarti kartu.“

2. Įvadinio paruošimo žaidimas: vardų įsiminimas / aktyvumą skatinanti veikla / grupės dėmesio koncentravimas ir paruošimas. Ką naudoti, gali priklausyti nuo grupės poreikių (pasirenkamas elementas).

3. Diskusija: *Nuo ko gali priklausyti tai, kaip jaunuolis jaučiasi mokykloje?*

➤ **Dalijimasis problema**

4. Vietos kūrimas: autobusų stotelė netoli Klaipėdos (originale Salonikai, Graikijos uostamiestis). Stotelę vedantysis pažymi trimis kėdėmis. Aplinką padeda sukurti dalyvaujantieji: kas matoma aplink, koks pojūtis šioje vietoje, kokie kvapai ir t. t.

Ant kėdžių priklijuotos lipnios popieriaus juostos. Paprašome dalyvių ant lipnių juostų užrašyti užrašus / nupiešti grafičio piešinius, kurie yra autobusų stotelėje. Tuomet ant juostelių nupiešti grafičio piešiniai aptariami su grupės dalyviais.

5. Vedantysis pasakoja: jis / ji atlieka Petro², kuriam 11 metų³, vaidmenį. Matysime jį po pamokų.

Trumpa scena: Petras atbėga, numeta savo kuprinę ant žemės. Perskaito: „Fuckers“. Skaito grafičius, išsitraukia rašiklį ir ant vieno iš jų kažką užrašo.

6. Diskusija: ką supratote?

➤ **Situacijos analizė aukos akimis**

7. Pasakojimas: mokyklos mokytojas matė išbėgantį Petrą, tačiau nežino, kas nutiko. Mokytojas nuseka Petrą link autobusų stotelės.

Improvizacija: vienas iš dalyvių gali vaidinti mokytoją. Vedantysis ir toliau vaidina Petrą, šis neatskleidžia, kas atsitiko ir sako, kad viskas gerai.

8. Diskusija: Ką Petras slepia? Vedantysis lipnia popieriaus juosta pažymi, kur sėdėjo mokytojas ir Petras ir užrašo tai, ką siūlo dalyvaujantieji, kodėl Petras vengia pasakyti tiesą.

➤ **Situacijos analizė smurtautojo, bendrininko ir stebėtojo akimis**

9. Visos grupės sustabdyta scena: Kažkas nutiko prie mokyklos vartų. Vietą padeda sukurti grupė: ant vartų – mokyklos šūkis. Aptariame, kas galėjo nutikti, bet neakcentuojame visų dalyvių vaidmens. Ar smurtas galėjo būti fizinis, ar žodinis, kokio lygio smurtas galėjo būti – aptariama su dalyvaujančiais⁴.

²Jei grupėje yra Petras, vardą galima keisti!

³Amžių galima keisti, atsižvelgiant į dalyvaujančiųjų amžių. Dalyvaujančiųjų ir Petro amžius turėtų būti skirtingas.

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

⁴Tai vienintelė situacija dramoje, kai dalyvis atlieka smurtautojo vaidmenį, visais kitais atvejais tiek smurtautojo, tiek aukos vaidmenį atlieka vedantysis. Gali būti naudinga akcentuoti, kad tai išgalvota situacija, neva čia visi vaidina.

Grupei aktyviai įsitraukiant, scena kuriama etapais. Kiekvienas turėtų rasti sau vietą mokyklos vartų scenoje. Vedantysis lieka aukos vaidmenyje.

Minčių sekimas: vedantysis apeina ir paprašo tų, kurių petį paliečia, kažką pasakyti ar parodyti gestu. Jie gali pasakyti tai, ką pasakytų ar kaip elgtųsi jų vaidinamas personažas toje situacijoje, arba gali išreikšti savo mintis.

10. Istorijos plėtojimas: smurtautoją, bendrininką ir stebėtoją parenka vedantysis. Jiems duodami išgalvoti vardai. Šių trijų vaidmenų atvejais aptariame:

- veiksmą – ką jis / ji daro?
- motyvaciją – kodėl jis / ji tai daro?
- rezultatą – kas jam gresia?

11. Darbas grupelėse aptariant vaizdus ar scenas: trys grupelės aptaria skirtingą vaidmenį – smurtautojos, bendrininko ar stebėtojo – ir savo veiksmų modelį. Kur jie sužinojo apie tokį elgesį? Šias scenas ar vaizdus **pasidalina** su kitais. Po to vedantysis veda diskusiją: koks yra veikėjų požiūris į gyvenimą – kaip jie tai išreiškia savo veiksmais?

➤ **Situacijos analizė tėvų akimis**

12. Pasakojimas: Petras grįžta namo ir užsidaro savo kambaryje.

Trumpas vietos aptarimas: Petro kambarys paruošiamas pagal dalyvių aprašymą.

Sustabdyta scena: Petras savo kambaryje vienas. Vedantysis daro tai, ką sako dalyviai.

13. Forumo teatras: dalyviams pasiūlomas vieno iš tėvų, bandančio pasikalbėti su Petru, vaidmuo. Situacija prasideda nuo uždarytų durų ir kyla klausimas, kaip tėvai galėtų ten patekti. Petras pasako tik tai, kas tinkama tokioje situacijoje; jis taip pat gali užsiminti, kad forumuose, pvz. internete, jis patiria patyčias.

➤ **Situacijos analizė mokytojo akimis**

14. Susirinkimas: visiems dalyvaujantiems priskiriami mokyklos mokytojų vaidmenys. Vedantysis vaidina „nemotyvuotą“ mokyklos direktorių. Kai kurie tėvai pasiskundė, kad moksleivių tarpe yra per daug agresyvaus elgesio. Mokyklos direktorius ne itin suinteresuotas spręsti šią problemą, tačiau nerimauja dėl mokyklos reputacijos. Nežinome, kas yra tie agresoriai, ar kas iš tiesų vyksta, tad derėtų išsiaiškinti, o dalyvaujantieji nusprendžia, kaip tai padaryti.

15. Improvizacija porose: dalyviai pasiskirsto po du, vienas jų yra mokytojas, kitas – mokinys. Mokytojas bando išsiaiškinti, kas vyksta tarp mokinių. Mokinys dalyvavo įvykyje prie mokyklos vartų, tačiau gali nuspręsti, ar jis / ji buvo stebėtojas, ar bendrininkas (jis / ji negali prisiimti smurtautojo ar

aukos vaidmens) ir gali nuspręsti, kiek ir ką jis / ji jis pasakys. (Stenkitės elgtis natūraliai – kiek mokinys realiai galėtų atskleisti mokytojui?)

16. Susirinkimas: dalyviai, vaidinantys mokytojus, sustoja ratu kartu su vedančiuoju, kuris vaidina mokyklos direktorių, ir praneša, ką sužinoję ir ką derėtų daryti. Dalyviai, vaidinę mokinius, gali stebėti diskusiją. Galima aptarti, ką jie įžvelgė susirinkimui *pasibaigus*.

17. Diskusija grupelėse: ką skirtingi veikėjai galėtų daryti kitaip, kad pagerintų situaciją? Dalyvaujantieji siūlo idėjas, ką galėtų daryti šie asmenys:

- klasės draugai, kurie yra stebėtojai
- mokytojai
- vienas iš tėvų
- auka

Grupelės **pasidalina** savo idėjomis su kitomis grupelėmis.

18. Improvizacija visų dalyvaujančiųjų grupėje: Grupės diskusijoje tikriausiai bus pasiūlymų, kad stebėtojai turi kažką daryti. Tuomet parenkame situaciją, kai taip iš tikrųjų gali atsitikti, ir išbandome tai improvizacijoje. Aukos šiuo metu nėra, o smurtautojo vaidmenį perima vedantysis. Situacija turėtų būti nukreipta taip, kad smurtautojas (vaidina vedantysis) atsistotų priešais grupę. Tai turėtų sudaryti galimybę grupei saugiai išsakyti savo mintis vedančiajam apie realiai jų gyvenime egzistuojančius smurtautojus, išliekant išgalvotuose vaidmenyse.

➤ **Apmąstymai ir proceso užbaigimas**

19. Diskusija apie visus dalyvaujančiųjų grupės improvizacijoje atsirandančius sunkumus. Galima aptarti skirtingų asmenų atsakomybę patyčių situacijoje arba, ką buvo galima padaryti kituose patyčių etapuose.

20. Proceso užbaigimas: Kiekvienas gali išsakyti savo mintis Petru. Mintys užrašomos ant priklijuojamų lapelių, kuriuos galima priklijuoti ant grafičio autobusų stotelėje.

Pagrindiniai terminai

(Šaltinis: DICE Consortium (2010): *Making a world of difference. A DICE resource for practitioners on educational theatre and drama* (Ed. Cooper, C.). Budapeštas, Vengrija)

<p>Taikomasis teatras ir drama</p>	<p>Taikomoji drama yra siejama su bendruomeninio teatro praktika ir paprastai yra nuoroda į dramos veiklos formas, kurios pirmiausia egzistuoja už pagrindinių teatro institucijų ribų. Taikomąją dramą (arba taikomąjį teatrą), kaip skėtinį terminą, sudaro įvairios dramos praktikos, pavyzdžiui:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bendruomenės teatras - psichodrama - socialinis teatras - engiamųjų teatras - debatų teatras - jaunimo ir vaikų teatras - žaidimai ir pratimai - interaktyvus teatras - mokymai prieš ir po vaidinimo - teatro ugdyme (<i>angl.</i> theatre in education (TIE)) programose <p>Bendras siekis yra naudoti dramą siekiant pagerinti žmonių gyvenimą ir sukurti geresnę visuomenę.</p>
<p>Procesinė drama (dar vadinama drama ugdyme, švietimo drama, kūrybinė drama)</p>	<p>Procesinė drama yra edukacinės dramos žanras, orientuotas į bendradarbiavimą ir problemų sprendimą įsivaizduojamame pasaulyje. Procesinėse dramose naudojami „paruošti tekstai“ (nuotraukos, laikraščių straipsniai, muzika, dirbiniai ir kt.), kad būtų nustatyti tiriamų situacijų rėmai ir sudaromi klausimai moksleiviams. Procesinės dramos yra improvizuotos, o ne scenarijaus pagrindu sukurtos pagal epizodinius ar sceninius veikalus, paprastai būna nenuoseklios ir nutrūkstamos. Visa dalyvių grupė priklauso tai pačiai įstaigai, o mokytojas dramoje gali veikti kaip dramaturgas ir kaip dalyvis. Pagrindinis proceso dramos tikslas yra tai, kad dalyviai supažindinami su tema, pasakojimu ar situacija, juos tyrinėja ir aptaria ir kaip dalyviai</p>

	<p>ir kaip stebėtojai, arba kaip savo pačių veiksmų žiūrovai. Procesinės dramos tikslas – mokytis ir suprasti, o ne vaidinti ir linksmintis.</p>
Teatras ugdyme	<p>Teatras ugdyme (TIE) yra teatro žanras ir dramatinė mokyklų ar lopšelių / vaikų darželių informavimo veikla, profesionalių aktorių pritaikoma konkrečiam amžiui ar tikslinėms grupėms. Pagrindinis tikslas yra panaudoti teatrą ir dramą, kad būtų sukurtos įvairiausios mokymosi galimybės visose ugdymo programose. Daugumą TIE programų sudaro vaidybos ir dalyvavimo / interaktyvūs elementai. Aktoriai-mokytojai (taip vadinami todėl, kad jie naudojasi aktoriaus įgūdžiais galvodami kaip mokytojai tuo pačiu metu) tiesiogiai įtraukia mokinius į vaidinimo dalis ar užduotis ir veiklą, kuri vystoma toliau. Dažnai TIE programa apima pasiruošimą ir tolesnę (įprastai dramos) veiklą, kuriamą kaip bendros patirties dalį.</p>
Išgalvotos situacijos	<p>Dramatinės išgalvotos situacijos yra įsivaizduojama realybė, tai esminė veiklos, kuri būtų vadinama teatru / drama, sudedamoji dalis. Tai yra visos vaidybos branduolys ir priklauso nuo noro įtikėti, t. y. patekti į „tarsi taip būtų“ ar dramos pasaulį.</p>
Rėmai / ribų nustatymas	<p>Rėmai arba ribų nustatymas dramoje nurodo dalyviams tiek vaidmens funkciją vaidinamame įvykyje dalyviams, tiek atitolimą nuo faktinio įvykio bei tam tikrą perspektyvą ar požiūrį, kuriuo tiriamas įvykis. Rėmai suteikia dalyviams tam tikrus vaidmenų įgaliojimus, padedant suvokti įvykio reikšmingumą ir prasmę. Rėmai taip pat yra priemonė dramatinės įtampos suteikimui.</p>

Apsauga	Apsauga dramoje reiškia apsaugoti dalyvius nuo nepageidaujamo poveikio asmeniui. Apsimestinės realybės, kuria tam tikru būdu atitrūkstama nuo „tikrovės“, suvokimas yra pagrindinė apsaugos sąlyga. Apsauga nebūtinai susijusi su dalyvių apsauga nuo emocijų, tačiau sukuriama pakankamai saugi erdvė dalyvių įsitraukimui ir atsiribojimui; jie būna apsaugoti dramoje.
Improvizacija	Improvizacija dramoje reiškia vaidinimą be scenarijaus: siūlant spontanišką atsaką į besiklostančią ir tyrinėjamą dramine situaciją. Improvizacija siekiama išspręsti problemą be išankstinio nusistatymo, kaip tai turėtų būti daroma, leidžiant viskam aplinkoje – asmenims ir daiktams, veiksams ar idėjoms – padėti išspręsti problemą ir tirti situaciją. Improvizacija šios instrukcijos kontekste nėra komiškos scenos, žaidimas ar teatro praktika. Tai yra įsivaizduojamo pasaulio kūrimo procesas kartu su kitais dalyviais, siekiant atrasti, suformuluoti ir palaikyti išgalvotus vaidmenis ir situacijas be duoto siužeto ar siužeto linijos bendravimui. Improvizacija reiškia pasakyti „taip“ savo intencijai ir vaizduotei, atsižvelgiant į išgalvotos situacijos apribojimus ir „taisykles“, kartu priimant kitų žaidėjų pasiūlytas idėjas.
Sustabdyta scena	Sustabdyta scena yra vaizdavimas (arba nejudantis vaizdas, sustabdytas kadras, sustingęs vaizdas), sukurtas dalyvių kūnais kaip atsakas į situaciją, pasakojimą ar temą. Sustabdytos scenos funkcija yra „sustabdyti laiką“, sutelkti dėmesį ir išsaugoti žiūrovų suvokimą. Sustabdyta scena dažnai naudojama siekiant užfiksuoti reikšmingą akimirką kartu interpretuojant, apmąstant ir diskutuojant.
Mokytojas vaidmenyje	Mokytojas vaidmenyje reiškia, kad mokytojas imasi kitokio vaidmens nei jis pats ir dirba išgalvotame kontekste su dalyviais, kurie paprastai taip pat vaidina vaidmenis. Mokytojo vaidmenyje sąlyga – įvairūs vaidmenys, pavyzdžiui: „lyderio“ – įtakingojo vaidmuo (pvz., meras, gaujos lyderis, kapitonas, pirmininkas, vadovas), „oponento“ – valdančiojo vaidmuo (pvz., nesąžiningas mokyklos direktorius,

	<p>nejautrus mokyklos direktorius, gudrus nekilnojamojo turto agentas, nesąžiningas politikas), „antrojo vadovavime“ – vidutinių įgaliųjų vaidmuo (pvz., pasiuntinys, delegatas, budintis policijos pareigūnas, gydytojo padėjėjas, laikinai einantis vadovo pareigas), engiamojo – žemo statuso asmens vaidmuo (pvz., prieglobsčio prašytojas, atvykėlis, kuriam reikia darbo, patyčių auka, kalinys, padavėja), „bejėgio“ – vaidmuo to, kuriam reikia pagalbos (pvz., pensininkas, neįgalus asmuo, benamis, pabėgėlis iš kitos šalies, neturintis paso, atstumtasis). Mokytojas vaidmenyje atspindi požiūrį turintį ir jautrų asmenį; tai nėra personažas ir mokytojas neturėtų būti suvokiamas kaip atlikėjas. „Mokytojas vaidmenyje“ yra dažnai naudojama strategija ir forma procesinėje dramoje.</p>
<p>Forumo teatras</p>	<p>Augusto Boal sukurtas Forumo teatras yra žanras ir strategija, kai į prieš žiūrovus vaidinamą situaciją su nelaiminga pabaiga, kai žmogus nukenčia nuo tam tikro engimo, žiūrovai kviečiami dalyvauti veiksmo ir ieškoti sprendimų, kaip situaciją būtų galima užbaigti palankiau. „Klasikiniame“ forumo teatre situacija sugalvojama mažoms grupėms; problema grindžiama pačių dalyvių patirtimi ir suvaidinama neribojant (bendras forumas). Forumo teatro dalyviai atlieka ir aktorių, ir žiūrovų funkcijas, todėl vadinami žiūrovais-aktoriais.</p>

Siūloma medžiaga apie dramos mokymus

(Šaltinis: DICE Consortium (2010): *Making a world of difference. A DICE resource for practitioners on educational theatre and drama* (Ed. Cooper, C.). Budapeštas, Vengrija)

Autoriai	Pavadinimas	Leidėjas	Metai
Ackroyd, Judith	<i>Role reconsidered. A re-evaluation of the relationship between teacher-in-role and acting</i>	Stoke on Trent: Trentham Books	2004
Balfour, Michael & Somers, John (eds.)	<i>Drama as Social Intervention</i>	Concord, ON: Captus University Publications	2006
Boal, Augusto	<i>Theatre of the Oppressed</i>	New York: Theatre Communications Group	1985
Boal, Augusto	<i>Rainbow of Desire</i>	London: Routledge	1995
Boal, Augusto	<i>Games for Actors and Non-Actors</i>	London: Routledge	2002
Boal, Augusto	<i>The Aesthetics of the Oppressed</i>	Oxford: Routledge	2006
Bolton, Gavin	<i>Drama as Education. An argument for placing drama at the centre of the curriculum</i>	London: Longman	1984
Bolton, Gavin	<i>New Perspectives on Classroom Drama</i>	Herts: Simon & Schuster Education	1992
Bolton, Gavin	<i>Acting in Classroom Drama. A Critical Analysis.</i>	Birmingham: UBC/Trentham Books,	1998
Bond, Edward	<i>The Hidden plot. Notes on theatre and the state</i>	London: Methuen	2000
Bowell, Pamela and	<i>Planning Process Drama</i>	London: David Fulton	2001

Heap, Brian S.			
Burton, Bruce	<i>The Act of Learning. The Drama- Theatre Continuum in the Classroom</i>	Melbourne: Longman Cheshire	1991
Byron, Ken	<i>Drama in the English Classroom</i>	London: Methuen	1986
Carroll, John; Anderson, Michael and Cameron, David	<i>Real Players? Drama, Technology and Education</i>	Stoke on Trent: Trentham Books	2006
Councell, Colin and Wolf, Laurie (eds.)	<i>Performance Analysis - an introductory coursebook</i>	London: Routledge	2001
Courtney, Richard	<i>Play, Drama and Thought. The Intellectual Background to Drama in Education</i>	London: Cassel & Co	1974
Courtney, Richard	<i>The Dramatic Curriculum</i>	London: Heinemann	1980
Davis, David (ed.)	<i>Edward Bond and the Dramatic Child</i>	Stoke on Trent: Trentham Books	2005
Davis, David (ed.)	<i>Gavin Bolton. The Essential Writings</i>	Stoke on Trent: Trentham Books	2010
Eriksson, Stig A.	<i>Distancing at Close Range. The significance of distancing in drama education</i>	Vasa: Åbo akademi	2009
Erven, Eugène van	<i>Community Theatre: Global Perspectives</i>	London: Routledge	2001
Fischer-Lichte, Erika & Jain, Saskya Iris	<i>The transformative power of performance: A new aesthetics</i>	London: Routledge	2008

Fleming, Michael	<i>Starting Drama Teaching</i>	London: David Fulton	1994
Fleming, Michael	<i>The Art of Drama Teaching</i>	London: David Fulton	1997
Fleming, Michael	<i>Teaching Drama in Primary and Secondary Schools</i>	London: David Fulton	2001
Fox, Jonathan & Dauber, Heinrich (eds.)	<i>Gathering Voices. Essays on Playback Theatre.</i>	Bad Heilbrunn: Klinkhardt Verlag	1999
Gallagher, Kathleen	<i>Drama Education in the Lives of Girls.</i>	Toronto: University of Toronto Press	2001
Gallagher, Kathleen & Booth, David (eds.)	<i>How Theatre Educates: Convergences and Counterpoints with Artists, Scholars and Advocates</i>	Toronto: University of Toronto Press	2003
Govan, Emma; Nicholson, Helen and Normington, Katie	<i>Making a Performance. Devising Histories and Contemporary practices</i>	London: Routledge	2007
Govas, Nikos; Kakoudaki, Georgina; Miholic, Damir (eds.)	<i>Drama/Theatre & Education in Europe. A report. Part 1</i>	Athens: Hellenic Network Theatre and Education and IDEA Europe	2007
Govas, Nikos (ed.)	<i>Theatre/Drama and Performing Arts in Education: Theatre and Education at Centre Stage, 5th International Theatre and Drama Education Conference</i>	Athens: Hellenic Network Theatre and Education	2009
Grady, Sharon	<i>Drama and Diversity. A Pluralistic Perspective for Educational Drama</i>	Portsmouth: NH, Heinemann,	2000

Heathcote, Dorothy and Bolton, Gavin	<i>Drama for Learning. Dorothy Heathcote's Mantle of the Expert Approach to Education</i>	Portsmouth, NH: Heinemann	1995
Heathcote, Dorothy and Bolton, Gavin	<i>So you want to use role-play? A new approach in how to plan</i>	Stoke on Trent: Trentham Books	1999
Hornbrook, David	<i>Education in drama: Casting the dramatic curriculum</i>	London: The Falmer Press	1991
Jagiello-Rusilowski, Adam (ed.)	<i>Drama as dialogue for social change</i>	Gdansk: Pomost	2010
Johnstone, Keith	<i>Impro. Improvisation and the theatre</i>	New York: Theatre Arts Books	1979
Johnstone, Keith	<i>Impro for storytellers</i>	New York: Theatre Arts Books	1999
Jackson, Tony	<i>Learning through theatre : New Perspectives on Theatre in Education</i>	London: Routledge	1993
Jackson, Tony	<i>Theatre, Education and the Making of Meanings: Art or Instrument?</i>	Manchester: Manchester University Press	2007
Johnson, Liz and O'Neill, Cecily	<i>Dorothy Heathcote. Collected writings on drama and education</i>	London: Hutchinson & Co.	1984
Kempe, Andy	<i>The GCSE Drama Coursebook.</i>	Cheltenham: Stanley Thornes	1997
Kempe, Andy and Nicholson, Helen	<i>Learning to Teach Drama (11-18)</i>	London: Continuing Publishing Group Ltd	2007

Lehman, Hans-Thies	<i>Postdramatic Theatre</i>	London: Routledge	2006
McCammon, Laura & McLauchlan, Debra (eds.)	<i>Universal Mosaic of Drama and Theatre: The IDEA2004 Dialogues</i>	ON: IDEA Publications and IDEA 2004 World Congress, Ottawa	2006
Morgan, Norah and Saxton, Juliana	<i>Teaching Drama. A mind of many wonders</i>	London: Hutchinson	1987
Neelands, Jonothan	<i>Making Sense of Drama</i>	London: Heinemann	1984
Neelands, Jonothan	<i>Beginning Drama 11-14</i>	London: Routledge	2010
Neelands, Jonothan and Goode, Tony	<i>Structuring drama work. A handbook of available forms in theatre and drama</i>	Cambridge: Cambridge University Press	2000
Neelands, Jonothan & Dickinson, Rachel	<i>Improve Your Primary School Through Drama</i>	London: Routledge	2006
Nicholson, Helen (ed.)	<i>Teaching Drama 11-18.</i>	London: Continuum	2000
Nicholson, Helen	<i>Theatre and Education</i>	London: Palgrave – Macmillan	2009
O'Connor, Peter (ed.)	<i>Creating Democratic Citizenship Through Drama Education: The Writings of Jonothan Neelands</i>	Stoke on Trent: Trentham Books	2010
O'Neill, Cecily	<i>Drama Worlds. A framework for process drama.</i>	Portsmouth: NH, Heinemann,	1995
O'Toole, John and Haseman, Brad	<i>Dramawise. An introduction to GCSE Drama</i>	London: Heinemann	1988
O'Toole, John	<i>Doing Drama Research. Stepping</i>	Brisbane: Drama	2006

	<i>into enquiry in drama, theatre and education</i>	Australia	
O'Toole, John	<i>The Process of Drama. Negotiating Art and Meaning</i>	London: Routledge	1992
O'Toole, John & Donelan, Kate (eds.)	<i>Drama, Culture and Empowerment. The IDEA Dialogues</i>	Brisbane: IDEA Publications	1996
O'Toole, John and Dunn, Julie	<i>Pretending to learn: Helping children learn through drama</i>	Frenchs Forest, N.S.W.: Longman	2002
O'Toole, John; Burton, Bruce and Plunkett, Anna	<i>Cooling conflict : A new approach to managing bullying and conflict in schools</i>	Frenchs Forest, N.S.W.: Pearson Longman	2005
O'Toole, John; Stinson, Madonna and Moore, Tina	<i>Drama and Curriculum: A Giant at the Door</i>	Dordrecht: Springer	2009
Owens, Allan & Barber, Keith	<i>Dramaworks</i>	Carlisle: Caryl Press	1997
Pickering, Kenneth and Woolgar, Mark	<i>Theatre Studies</i>	London: Palgrave – Macmillan	2009
Prendergast, Monica and Saxton Juliana (eds.)	<i>Applied Theatre. International Case Studies and Challenges for Practice</i>	Bristol: Intellect Books	2009
Prentki, Tim and Preston, Sheila (eds.)	<i>The Applied Theatre Reader</i>	London: Routledge	2008
Prentki, Tim and Selman, Jan	<i>Popular Theatre in Political Culture.</i>	Bristol: Intellect Books	2003

Rasmussen, B., Kjølner, T., Rasmusson, V., Heikkinen, H. (eds.)	<i>Nordic Voices in Drama, Theatre and Education</i>	Bergen: IDEA Publications	2001
Rasmussen, Bjørn and Østern, Anna-Lena (eds.)	<i>Playing Betwixt and Between. The IDEA Dialogues 2001</i>	Bergen: IDEA Publications	2002
Robinson, Ken (ed.)	<i>Exploring theatre and education</i>	London: Heinemann	1980
Sauter, Willmar	<i>Eventness: a concept of the theatrical event</i>	Stockholm: STUTS	2008
Saxton, Juliana and Miller, Carole (eds.)	<i>Drama and Theatre in Education: International Conversations.</i>	Victoria, BC: IDIERI/University of Victoria	1999
Schechner, Richard	<i>Performance Studies - An Introduction</i>	New York: Routledge	2002
Schonman, Shifra	<i>Theatre as a Medium for Children and Young People: Images and Observations</i>	Dordrecht: Springer	2006
Schonmann, Shifra (ed.)	<i>Key Concepts in Theatre/Drama Education</i>	Rotterdam: Sense Publishers	2010
Shepherd, Simon & Wallis, Mick	<i>Drama/theatre/performance</i>	London: Routledge	2004
Shu, Jack and Chan, Phoebe et. al. (eds.)	<i>Planting Trees of Drama with Global Vision in Local Knowledge: IDEA 2007 Dialogues</i>	Hong Kong: Hong Kong Drama/Theatre and Education Forum	2009
Taylor, Philip	<i>The Drama Classroom. Action, Reflection, Transformation.</i>	London: Routledge Falmer	2000

Taylor, Philip	<i>Applied theatre. Creating Transformative Encounters in the Community.</i>	Portsmouth: NH, Heinemann	2003
Taylor, Philip & Warner, Christine D. (eds.)	<i>Structure and Spontaneity. The process drama of Cecily O'Neill</i>	Stoke on Trent: Trentham Books	2006
Thompson, James	<i>Applied theatre: Bewilderment and beyond</i>	Oxford: Peter Lang	2003
Toye, Nigel and Prendiville, Francis	<i>Drama and traditional story for the early years</i>	London: RoutledgeFalmer	2000
Turner, Cathy and Behrndt, Synne K.	<i>Dramaturgy and Performance</i>	London: Palgrave - Macmillan	2008
Winston, Joe	<i>Drama, narrative and moral education: Exploring traditional tales in the primary years</i>	London: Falmer Press	1998
Winston, Joe and Tandy, Miles	<i>Beginning Drama 4-11</i>	London: David Fulton	1998
Woolland, Brian	<i>Pupils as playwrights: Drama, literacy and playwriting</i>	Stoke on Trent: Trentham Books	2008
Wooster, Roger	<i>Contemporary Theatre in Education</i>	Bristol: Intellect	2007
Østern, Anna-Lena et.al. (eds.)	<i>Drama in three movements: A Ulyssean encounter</i>	Åbo: Åbo Academy University	2010

Daugiau patarimų siūlomose interneto svetainėse

<http://www.dramanetwork.eu>

<http://www.childdrama.com>

<http://www.creativedrama.com/>

<http://www.dramaresource.com>

<http://www.learnimprov.com>

<http://lessonplancentral.com/lessons/Art/Drama/index.htm>

<http://www.mantleoftheexpert.com>

<http://www.proteacher.com/080010.shtml>

<http://www.thedramateacher.com>

<http://www.thevirtualdramastudio.co.uk/>

<http://www.vl-theatre.com/>

Apie

„InSite“ įkūrė du tarptautiniu mastu pripažinti dramos ir teatro edukacijos specialistai. „InSite“ tikisi tapti nauju balsu ir diskusijų katalizatoriumi Vengrijoje ir tarptautiniu mastu dramos srityje.

„InSite“ vizija – dramos dėka palengvinti aktualiausių mūsų laikų problemų sprendimą ir sudaryti sąlygas keisti asmenų supratimą apie jų vertybes ir nusistatymus; siekiant, kad jie galėtų atsakingai veikti visuomenėje ir tapti aktyviais pokyčių veikėjais.

Organizacijos darbas pirmiausia tiesiogiai ar netiesiogiai turi įtakos jaunimo ir vaikų grupėms. Norėdami pasiekti didesnį socialinį poveikį, mes taip pat dirbame su priimančiaisiais sprendimus, bendruomenėmis ir aukštojo mokslo institucijomis.

Organizacijos darbas grindžiamas JK pradėta švietimo teatro ir dramos edukacijos praktika bei Edward Bond dramos teorija, sukuriant dramatinio įsitraukimo galimybes, kai dalyviai gali suabejoti savo gautomis kultūrinėmis vertybėmis ir šališkumu per situacijas ir nevaržomi įprasminti įvykius, kad suformuotų savo vertybes atsižvelgiant į nagrinėjamas problemas.

„InSite“ mielai siūlo savo paslaugas šiose srityse:

Dramos ugdyme mokymai skirti mokytojams

- *Įvadas į dramos ugdymą* – įvadas į teoriją ir praktiką, ypatingą dėmesį skiriant praktikai, pademonstruojant esminius dramos, kaip mokymosi priemonės, naudojimo būdus teatro ir dramos ar kitų dalykų mokytojams.
- *Skirtingi požiūriai į dramos ugdymą* – dramos ugdymo pradininkų (Heathcote, Bolton, Neelands, O'Neill) požiūrio skirtumų analizavimas, nagrinėjant jų praktiką.
- *Dramos ugdymas pagal Bond* – galimybė panaudoti Edward Bond požiūrį į teatrą dramos klasėje.

Mokymai teatro praktikams

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- *Ugdymo praktika, susijusi su spektakliais* – aktorių, dirbančiųjų su jaunimu / vaikais, mokymai.
- *Teatro ugdyme kursai* – skirti sudėtingų TIE programų kūrimui ir įgyvendinimui skirtingo amžiaus grupėse ir skirtingais kontekstais.

Specialistų patarimai kuriant edukacines dramos programas ir tyrimus

Sėkmingai įdiegę įvairias dramos ir teatro edukacines programas ir turėdami didelę patirtį, susijusią su įvairios apimties ir požiūrio tyrimais, galime padėti kurti naujas arba vertinti ir perrašant esamas programas, kad padidintume jų efektyvumą ir veiksmingumą.

Dramos ugdymo projektai arba teatro intervencijos, skirti konkrečioms tikslams projektuose

- Projektuojame ir vykdomė drama pagrįstas intervencijas, kad pasiektume konkrečius projektuose nurodytus tikslus. Turime patirties, pradedant pagalba pilietiniams jaunimo projektams ir baigiant lygybės tyrimais, naudojant dramines priemones.

Manome, kad vykdant bet kokią edukacinę ir meninę veiklą reikia atsižvelgti į konkretų kontekstą, kuriame ji vykdoma. Visus savo mokymus pritaikome atsižvelgdami į specifinius poreikius ir aplinkybes.